

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

אי היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

(לא) העיון. נאספי לכרות. ורבותינו דרשו כהלי קולך וכל המקרא במדרש אחר באגדה חלק והעמידו המסעות על עשר אכל יו. חן תרגם את בולן שמות מקומית: (לב) עוד היום בנב לעמוד. כל הדרך הזה נחלנט כדי לעמוד בעוד היום בנוב לפי שאמרו לו אילטגנינוי אס חלחם בה היום חכבנה ובצעמד בנוב וראש את ירושלים קטנה לא חש לדברי אילטגנינוי והתחיל להיף ידו בגאווה וכי על עיר מזו הרעשתי כל החיילו' הללו לינו פה הליל' ולמחר ישליך בה אים אבנו: הר בת ליון. להר בת ליון: (לג) הנה האדון. כלילה ההיא: מסעף פארה צמערה. יפשא פאורות עיקר שניסי אילותיו: צמערה. באזור המקלץ העופים. אין פארה זו לשון גת שהרי לא נכתב בו"ו כמו פורה דרכתי (לקמן ס"ג) וכמו למעוף חשאים פורה (חגי ב') אלא באל"ף

(לא) נִדְדָה מִדְמָנָה
 יִשְׁבִּי הַגְּבִים הָעִיּוּן:
 (לב) עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לְעֹמֵד
 יִנְסֹף יָדוֹ הַר בֵּית־צִיּוֹן
 גְּבַעַת יְרוּשָׁלַם:
 (לג) הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת
 מְסַעֵף פְּאָרָה בְּמַעְרָצָה
 וְרַמֵּי הַקּוֹמָה גְּדָעִים
 וְהַגְּבִיּוֹת יִשְׁפְּלוּ:
 (לד) וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בְּבִרְזֵל
 וְהִלְבְּנוֹן בְּאֲדִיר יִפּוֹל:

י א

(א) וַיֵּצֵא חֹטֵר מִגּוֹעַ יִשְׂרָאֵל
 וַיִּצָּר מִשְׂרָשׁוֹ יִפְרָה:

ונחה

בה קרי.

כמו ותארכנה פאורותיו (יחזקאל ל"א) . ומסעף הוא לשון מקלץ עופים אישברוקי"ר בלע"ז כמו וכלה סעיפי' (לקמן כ"ב) וכן בסעיפיה פוריה (לקמן י"ז): צמערה. בכלי משחית העורן ושיבר אותה: ורמי הקומה. הגבורים: גדועים. אין לשון גדוע נופל אלא באילנות וכבר קשה: (לד) ונקף. אף זה לשון קליפה כמו כנוקף זית. ונקף לשון ונפעל: סנכי היער. העופים החשובים והגבורים: והלבנון. עובי יערו וכרמילו הן מרבית חילותיו: באדיר יפול. על ידי מלאך יפלו. ד"א באדיר בזכות חזקיהו שהוא אדיר ומזלם של ישראל כמה שנאמר והיה אדירו מאנו (ירמי' ל'): י"א (א) וילא חוטר מגוע ישי. ואם תאמרו הרי תנחומים לחזקיהו ועמו שלא יפלו בידו ומה תהא על הגולה אשר הגלה בחלח ומכור שמה אבד סכרם לא אבד סוף שיבא מלך מציננו ויגאלם: חוטר. שנט מלובה: ונלר משרשו יפרה. וכל הענין וכסופו והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו הרי שנאמרה נבואה זו לנחמת הגולים מאזור. ונלר ל' יונק אילן:

ב א ו ר

(לא) מדמנה, אמר הרד"ק זאת העיר מלאנו בערי מואב שמה מדמנה, אבל בערי ישראל לא מלאנו זה השם והוא כמו שכתבו שיש לעיר שני שמות, ע"כ. כוונתו כי באמת לא מלאנו שם מדמנה בלל, ורק בירמי' (מ"ח ב') הוזכר בין ערי מואב מ ד מן, וע"ז אמר שיש לעיר שני שמות כלומר זכר ונקבה כמו גנע וגבע'. וכתב עוד ואפשר היא העיר הנזכרת בערי יהודה ולקלג ומדמנה (יהושע ע"ו ל"א) אע"פ שאין נקודם שיה (כי שם נקוד מְדַמְנָה) אותיותיהם שוות, ע"כ, אולם כל מעיין שם ביהושע יראה כי העיר הזאת היתה בנוג א"י רחוק מן ירושלים ואין לה ענין כאן, אבל הנכון שיהא שם עיר קרובה לירושלים בלתי נודעת לנו, כי מדמנה הוא רק שם התאר מן דו אן כמו מדמנה (לקמן כ"ה י'), ונקראו כן הערים אשר נבנו במקום רפא ועיט

- (לא) פליטת ווירד מדמנה, ריא בעוההגער גבים צעהען זיך צוריק.
- (לב) נאך דיעזען טאג אין נוב פֿערוויילענר, פֿיט זיינע האַנד גען דען בערג דער טאַכטער ציון'ס, דען היגעל ירושלים'ס.
- (לג) נון זיעהע! דער הערר, דער עוויגע צבאוח, ענטצווייגט דען וויפֿעל מיט שרעקקענסגעוואַלט, דיא האַבאויפֿגעשטרעכטען ווערדען אומגעווען, דיא ערהאַבענען ערניערדיגט.
- (לד) ער דורכהויעט דיא ביימגעווינדע דעם וואַלדעס וויא מיט דעם אייזען, אונד דער לכנין—דורך יענען מאַכטיגען שטרעט ער נייערער.

יא

(א) דאן ענטקיימט איין ריין דעם שטאַממע ישי'ס, אונד איין צווייג אויס זיינען וואורצעלן שפּראַסט;

עס

וכפנין עי שקואמן עוי
 הסד' כנודע. ישיבי הגבים,
 גם היא עיר בלתי נודעת
 לנו, והראב"ע אמר שם
 מקום או בורות מלשון
 ומרגו' ארמיח, ע"כ. (ונכר
 מלאוהו גם בעברית
 ולפסיק מי' מג בא' לקמן
 ל' י"ד) ועוד כמוהו).
 ואין ספק לדעתי כי שני
 הפירושים נדקו יחדו, כי
 נקראה העיר גבים לפי
 שהיו סניני' בארות בארות.
 העיון, הנריחו נפסם
 (ראב"ע) וכן מרגס הכב.
 (לב) עוד היום, הרב
 מרגס נדעת רב המפרשים
 כי עוד היום יעבד בנוב
 ומשם ינוסף ידו, כי היה
 נוב עיר הכהנים סמוך
 לירושלים, ומשם היה יכול
 לראות את הכ ליון והעיר
 הקדש. ונוסף הוא
 חנועת היל, אם לבנות

(פערפֿלעטונג פֿערייגער) או לאזירה (וואַרנונג, דרעהונג), ונאן יולדקונגס שניהם יחדו. והראב"ע
 אמר עוד יבוא היום שיעמוד בנוב, ע"ל, בלומר לא לבד שיכבד כל המקומות, אבל גם עד נוב יגיע.
 גם יש לפרש שהכתוב הזה נמשך לאחריו, והכוונה הנה עוד היום הזה הוא עומד בחוקף מילו בנוב,
 וינוסף ידו, אולם פתאים הנה הארון וגו', ויתורגם: הייטע נאך טטעהט ער לו נוב ח.
 ז. ו. זבוער דער עוויגע צבאוח ח. ז. ו. (לג) הנה הארון, לפי שסמריב התגלה מי
 ארון לי, אשר הניח הנה הארון ה' לבאות, (דברי הרד"ק). מסעף, פעל נגזר משם
 סעיף ובא בפיעל להורות על הסוף, כמו ושארף מארץ חיים (מהלים נ"ב ז') ורבים נכה.
 פארה, אמר הרד"ק בשרשים: אפשר נקראו הענפים הגבוהים פארות לפי שהם פאר העץ,
 אף יותר נראה נדעת ר' יהודה שהביא שם שהוא מנמי ל"ה מן פרה בענין פרי, ולכן בא
 גם לא היה כפראותיו (יחזקאל ל"א ח') בהקדים הרי"ג לאל"ף, ומילוף הה"א לאל"ף מלינו
 כמה פעמים (ודע כי מה שהביא הרד"ק שם לראיה וחשלת פראת (יחזקאל י"ז) כן הייתה
 הגי' לפניו, וכן כתב שם בפירושו אבל ברוב ספרים שנידלנו נכתב פארת בהקדם האל"ף),
 ומה שבא כאן פארה לדעתו האל"ף רק הנה הנמשך מן החולם או השורק (ואף שבאן הוא
 קטן), אולם גם יתכן שהוא ע"ל המתהפכים. במערצה, בנורה, מגורת עריץ (ראב"ע)
 וכן דעת רד"ק, ולדעת רש"י הוא כלי משתת ויהיה כמו בנמערלה, אבל פירוש הואשן
 יותר נכון, וכן מרגס הרב. (לד) ונקף, לשון השתתה (ראב"ע) וכן בנוקף זית. סבבי
 היער, וכן לבנון כנוי ללבא סמריב, וכן דימה יחזקאל (ל"א ג' וגו') את אשר לארו בלבנון.
 בברזל, שעורו כנדרזל, וכן אמר הרד"ק כמו העץ שענפיו נכרתים בברזל וכו' ע"ש.
 באדיר, הראב"ע פתר ברזל אדיר וזה רחוק, ואחרים פירשו על המלאך המכה במחנה
 סמריב, אבל יש מפרש שמוטב על ה' לבאות שהוא אדיר האדירים, וזה שמוגס הרב: דורך
 יענען וואַכטיגען.

יא (א) ויצא חטר, לדעת המפרשים יהיה הוי"ו להמשך הזמן כמו אז (דחן), והענין,
 כי למח דור אשר למח כבר יתגשף עתה והיה למטה עוז, כי הכוונה על חזקיה
 והרי רק בארבע עשרה שנה למלך חזקיה עלה בחלה מלך אשר על ארץ יהודה כמפורש
 במ"ב (י"ח י"ג). חטר, מרגס מטה חוטרף וכן כפי איל חטר גאופ (משלי י"ד ג'). סגוע,
 הוא העץ הנקטף ונשאר שרשו בארץ (רד"ק בשרשים), ובין נזה המשל על אהן שלא היה נכר
 ממעשיו

(ג) וסריתו ביראת ה' .
 ימלא רוח יראת ה' ובלע"ז
 איראונמירלו יולא למרא'
 עיניו ישפוט . כי נחמת
 הקנ"ה בקרבו ידע ויבין
 מי זכאי ומי חייב :
 (ד) נמישור . לשון נוח ורך :
 והכ' ארץ נשבע סיו . כתרנומו
 וימתי סייני ארעא : וברוח
 שפתיו . ובמלל שיפוטיו :
 (ה) והיה לדק אזור מחניו .
 ויהון לדיקי' סחור סחו' לי'
 דנק"ס בו באזו' : (ו) ומריא .
 שור פטס : (ח) ושעשע .
 ושחק : על חור פתן . על
 חור עפר שהנחש מקנן
 בתוכו קרו"ט נלע"ז פתן
 נחש משהזקין ועזה חרש
 ונקרא פתן ישוב אין לו
 לחש שנאמר (תהלים י"ח)
 אשר לא ישמע לקול
 מלחשים : ועל מאורת
 לפענוי . יונתן תירגס חיזו
 גלגלי עיני סיוי חורמן .
 ומנח' פתר בו ל' נקבותורי
 עפר וכן אור כשדי' (בראשי'
 י"א) וכן באורים ככדו ה'
 (לקמן כ"ד) : גמ"ל . תינוק
 הגמ' משדי אמו : ידו הדס .
 ת"י ידוהי יושיט כמו הד
 הרים (יחזקאל ז') וכמו
 הידד (לקמן ט"ז) שהוא ל'
 הרמת קול אף זה לשון
 הרמה וה"א אחרונה בזה
 בתוכו יסוד נוסף כמו עשה
 בנה

ב א ר

משעשיו שהוא ענף
 משרש ישי ומלבת קדש
 מלבתו , אבל חזקיה הוא
 נלך נחמד לנזג הזה .
 (ב) ונחה עליו , המליץ עוב
 את האשל ופנה למשל ,
 ואמר , על המושל הזה

(ג) ונחה עליו רוח יהוה
 רוח חכמה ובינה
 רוח עצה וגבורה
 רוח דעת ויראת יהוה :
 (ג) והריחו ביראת יהוה
 ולא למראה עיניו ישפוט
 ולא למשמע אזניו יזכיה :
 (ד) ושפט בצדק דלים
 והזכיה במישור לענוי ארץ
 והכה ארץ בשבט פיו
 וברוח שפתיו ימית רשע :
 (ה) והיה צדק אזור מתניו
 והאמונה אזור חלציו :
 (ו) וגר זאב עם כבש
 ונמר עם גדי ירבץ
 ועגל וכפיר ומריא יחדו
 ונער קטן נהג בהם :
 (ז) ופרה ודב תרעינה
 יחדו ירבצו ילדיהן
 ואריה כבקר יאכל חבן :
 (ח) ושעשע יונק על חר פתן
 ועל מאורת צפעוני
 גמול ידו הדדה :

לא
 תנוח רוח ה' והמאמר הזה הוא הכלל , ואח"כ יפרוט שהרוח הזה יהיה רוח חכמה וגו' . רוח
 חכמה ובינה , לשפוט עמו בצדק ובמישרים . רוח עצה וגבורה , להלחם עם אויביו . רוח
 דעת ויראת ה' , והיא המעולה שנמעלות ונזה נקשר סוף הפסיק בתחלתו . (ג) והריחו ,
 רבו הסיכוסים במלה הזאת , לדעת הרד"ק לפי שהריח היא הרגשה קלה יאמר כי במעט
 הכנה כמו הרגשת ריח יבחון בין לדיק לרשע ולא ילטרך למראה עינים , ולא שמע און , וכן ומרמוק
 יריח

(ב) עם רוהט אויף איהם דער גייסט דעם העררן,
דער גייסט דער ווייהייט אונד דער איינווייט,
דער גייסט דעם ראטהעם אונד דער קראפט,
דער גייסט דער ערקעננטנים אונד דער פֿורכט דעם
העררן.

(ג) אונד בענייסטערט ווירד ער פֿאן דער פֿורכט דעם העררן,
ניכט נאך דער שוואונג זיינער אויגען ווירד ער ריכטען,
ניכט נאך פֿערנעהסונג זיינער אָהרען ווירד ער ענט-
שיידען,

(ד) אונד ריכטען ווירד ער נאך גערעכטיגקייט דיא אַרמען,
אונד ענטשיידען נאך בילליגקייט פֿיר דיא ליידענדען
דעם לאַנדעם,

אונד ער שלאָגט דאָן לאַנד מיט דער גייסעל זיינעם
מונדעם,

אונד מיט דעם הויכע זיינער ליפפען טאַרטעט ער דען
פֿרעפֿלער.

(ה) עם ווירד ווין גערעכטיגקייט דיא גירטעל זיינער היִעטען
אונד דיא וואָהרהייט דיא גירטעל זיינער לענדען.

(ו) דאָן וויילט דער וואָלף בייא דעם לאַממע,
דער פֿארדעל ווירד זיך בייא דעם באַקליין לאַנערן,
אונד קאלב אונד לייא אונד מאַסטֿיעה ונד בייאואַממען,
איון קליינער קנאַבע לייטעט זיא.

(ז) קוה אונד באַר, זיא ווערדען ווידען,
צוואַממען לאַנערן זיך איהרע יונגען,
אונד לאַווע זאָ וויא רינד פֿריסט רויהעם פֿוטטער.

(ח) אונד שפיעלען ווירד דער זייגלינג
אן דער קלופֿט דער נאַטטער,
אונד נאך דעם לאַך דעם באַויליסקען
ווירד דאָן ענטוואָהנטע קינד זיינע האַנד הינשטרעקקען.

יריח מלחמה (איוב ל"ט
כ"ה), ולדעת קלת חכמי
העמים ועמם הסכי' המכ'
געזעניוס, הוא כמו ולא
אריח בריח ניחמכ' (ויקרא
כ"ו ל"א) שענינו הדלוו
והספן בדבר (וזה הגעפֿחל
לען) זיהיה לנו ספן ביראת
ס'. ויש עוד דעות אחרות
ואין להאריך. ולדעת הרב
יהיה זה ריחו פעל נגזר
משם רוח, ויאמר על
התלככות הנפש (בעגיי-
סטערונג), כענין ורוח
לנשא את עמשי (דהי"א
י"ב י"ח), ונאמת כי ריח
ורוח ממקור אחד ינעוק,
כי נשמת רוח חיים היא
באף כמ"ש כל אשר נשמת
רוח חיים באפיו (בראשית
ז' כ"ב), ומיתרי הריח אף
המה באף כנודע, והריחו
הוא המקור מן הפעיל,
וענינו ריחו יהי' רק בירח'
ה' (זיינע בעגייסטערונג
זייט חוים גֿעטטעסֿפֿורכט)
והרב שניה אופן המקור
לאופן ההמל' ללמו' המליל',
והנה יאמר והריחו בירח' ה'
נגד ונמה עליו רוח ה',
וגם הוא כלל, ואח"כ יפרוט
כמו בפסוק הקודם כאשר
נבאר. ולא למראה, והוא

נגד רוח חכמ' ונינה, שגם אם יתפשט הרשע חפש מחופם להתרא' כלדיק הוא יוליח לאו' לדיק' הלדיק
ורשעת הרשע. (ד) והוכיח, תרגם הרב מענין לאיש בניינו מוכיח (איוב ט' ל"ג) שענינו שופט
ומכריע. והכה ארץ, נגד רוח ענה וגבורה יאמר כי לא לנד בנח זרועו יכניע האויבים, אבל גם ברוח
פיו יכה ארץ כי מגערתי ינוסין משנאיו. ימיה רשע, העריץ אשר יתנשא להלחם בעם ה'. (ה) והיה
צדק, כנגד רוח דעת ויראת ה' כי גם הלדק האמתי גם האמונה מקורם בדעת ויראת ה' כאמרם
ז"ל אם אין חכמה אין יראה וכו'. (ו) וגר ואב, דרך משל מהשלום שיהיה בימיו (ראב"ע),
ולדעתי הכוונה בנמשל היא כי גם הפראים ואנשי מרי נפש הדומים לחיות הטורפות גם המה
יקחו מוסר, לא ירעו ולא ישחיתו לקבוצ החברה אך איש את רעהו יעזורו, וכל זה יהיה לפי
שהמלך הוא מושל לדיק ביראת אלדים. ונער קטון, גם זה מענין הנמשל שיהיו כלם סרים
למשמע הזופט הממונה עליהם יהיה מי שיהיה אם גם הוא לעיר לימים, יטו און אליו,
ואף כי שלא ירבו נער בזון כאשר היה עד עתה. (ז) ואדיה כבקר, כי יסתפקו במועט
ויגיע נפש יאכלו, ולא יונה איש את עמיתו. (ח) מאורח, הר"ק פירש מאורת כמו שור
וקרא כן לפי שנכנס בו האור, וכן הביא רש"י בשם מנחם (עיין בדבריו), והראב"ע אמר
שור הפה או האף, מאורת העי"ן שהיא בעלת האור, ע"כ, וגם יונחן תרגם מאורת כן,
עיין רש"י, ובאר הר"ק דבריו, כי הנמשל נשואו והוא מקום חשך וגלגל עינו מאיר,
והיונק רואה את האורה מנחון וסבור אכן מאירה היא או זכוכית, ומושיט ידו לקחת אותו
דבר שסבר, ונגע בלפענוי ולא יזקנו הלפענוי, ע"כ. ויותר נראה לי לפי שנכר חסנו שהנמשל

בנה קנה : (ט) דעה את
 ה' לדעת את ה' : (י) לנס
 עמים. להיות עמי' מרימי'
 נס להקנן אליו: (יא) שנית.
 כמו שקנאם ממלרי' שהיתה
 גאולתם ברור' מאין שיעבוד
 חבל גאולת בית שני אינ'
 מן המניין שהרי משועבדי'
 היו לנורא: ומאיי הים. הן
 איי בתי' יוונים: (יב) ונשא
 נס. פירק"ף והי' לאות
 לקנן אליו ולהניא את
 גלות ישראל מנחה לו:
 (יג) אפרים לא יקנא את
 יהודה. משיח בן יוסף ומשיח
 בן דוד לא יקנאו זה בזה:
 ועפו

ב א ו ר

בפענוי (בחזיון) ימית
 באור עינו, ולזה אמר בדרך
 הפלגה, שהחיות יהיו כל כך
 מיסרי' (לחוק) עד שהגמול
 ישעשע עם גלגל עינו,
 וקלת חבמי עמים אמרו
 כי מאורח הוא כמו
 מערת. הדה, ענינו
 פשט, ור' יהודה אמר כי
 הה"א תמורת יו"ד, כמו
 ירו אליה (ירמיה נ"ד)
 (הרד"ק בשרש הדה),
 וא"כ יהיה לו שני שרשים
 כמו ה' לך ילך, הגה
 יגה, אולם יהיה איך
 שיהיה הוא נגזר מן יד
 שגם הוא סנתי הלמ"ד.
 והנה גם המשל הזה מכוון
 אל הנמשל הכולל, כי גם
 בין סנתי היער ומערות
 סלעים מעונות מלכים,
 אשר שם היו אורבים להלך
 בנחש ולפענוי בחוריה,
 עתה ילך כל איש בעת
 לדרכו באין מחריד.
 (ט) בכל הר קדשי,

(ט) לֹא־יִרְעוּ וְלֹא־יִשְׁחִיתוּ
 בְּכָל־הָר קִדְשֵׁי
 כִּי־מִקְדָּשֵׁי הָאָרֶץ דַּעַה אֶת־יְהוָה
 כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים:
 (י) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שָׂרֵשׁ יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר עָמַד לְנֶס עַמִּים
 אֱלֹהֵי גוֹיִם יִדְרָשׁוּ
 וְהִיְתָה מְנַחֲתוֹ כְּבֹד:
 (יא) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסֵף אֲדֹנָיו
 שְׁנִית יָדוֹ

לְקַנּוֹת אֶת־שָׂאֵר עַמּוֹ
 אֲשֶׁר יִשָּׂאֵר מֵאֲשׁוּר
 וּמִמִּצְרַיִם וּמִפְתָּרוֹם וּמִכּוּשׁ
 וּמִעֵילָם וּמִשְׁנַעַר וּמִחֶמֶת
 וּמֵאֵי הַיָּם:
 (יב) וְנָשָׂא נֶס לְגוֹיִם
 וְאָסַף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל
 וּנְפִצּוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ
 מֵאַרְבַּע כְּנָפּוֹת הָאָרֶץ:
 (יג) וְסָרָה קִנְיַת אֶפְרַיִם
 וְצַרְרֵי יְהוּדָה יִכְרֹתוּ
 אֶפְרַיִם לֹא־יִקְנֶא אֶת־יְהוּדָה
 וְיְהוּדָה לֹא־יִצַּר אֶת־אֶפְרַיִם:

ועפו

ה' כון כמו שאמר הרד"ק שהכוונה על כל ארץ ישראל כמו שנאמר תבאמו ותטעמו בנה
 נחלתך (שמות ע"ו י"ז), ועיין שם בהמעמר. כי מלאה, עתה עזב הנביא המשל ואחז בנמשל,
 כי זה דרכו כאשר הערנו זה פעמים, אמר בעצור זאת עד לדק ישיב משפט ויתמו החטאים
 מן הארץ, לפי שתמלא הארץ דעה את ה' וילכו בדרכיו וכו' ידבקון, וכל זה לפי שעל המלך
 נקה רוח ה' לעשות משפט עמו. שם פקי המורה והאמונה. כמ"כ לים, מקום האים יקרא ים

(ט) ניכט ווערדען שארען ויא אונד ניכט פֿערלעטצען
 אויף מיינעם נאָנצען הויליגען בערגע,
 דען פֿאַלל איזט דאָ לאַנד דער ערקעננטנים נאָטטעם,
 וויא וואַסער, דאָ דען מערענסרונד בערעקט.
 (י) עם ווירד זיין אָן יענעם טאָנע דער שטאַם ישׁים,
 דער דאָ שטעהט אַלס פּאַניער דען פֿאַלקערן;
 נאָך איהם ווערדען נאַציאָנען פֿראַגען,
 אונד זיינע רעזידענץ איזט אין העררליכקייט.
 (יא) עם ווירד אָן יענעם טאָנע נאָך איינמאַל דער הערר
 צים צווייטען מאַהלע שטרעקקען זיינע האַנד,
 לאָז צו קויפֿען דען רעסט זיינעם פֿאַלקעם,
 דער איבריג זיין ווירד אויס אשור,
 אויס מצרים, אויס פּתּרום אונד אויס כּוש,
 אויס עילם, אויס שנער אונד אויס חמח
 אונד אויס דען אינזעלן דעם מעערעם.
 (יב) אונד ער ערהעכט איין פּאַניער דען פֿאַלקערן,
 אונד זאַממעלט דיא פֿערשפרענגטען ישׂראל'ים,
 אונד דיא צערשטרייטען יהודה'ים פֿעראייניגט ער
 אויס דען פֿיער ענדען דער ערדע.
 (יג) אונד ווייכען ווירד דיא אייפֿערזוכט אפרים'ים,
 דיא קוואַלער יהודה'ים ווערדען אויסגעראַטטעט,
 אפרים ווירד ניכט אייפֿערן גען יהודה,
 אונד יהודה ווירד ניכט קוואַלען אפרים.

ופמים מכסי' אוחו(רד"ק),
 והכוונה כמו שאמ' הראב"ע
 כמו מימי הים של א יחסרו
 רק יתרכו תמיד כן הדעות
 והידיעות. (י) 'שרש ישי,
 כלל אשר כמח אשרו, וי"ת
 בר בריה דישי לכוול'כז"ח.
 לנב עמים, כמו הנס
 העומד לזיון אליו יתקבנו
 אנשי הלכא. גוים ידרשו,
 אמר הראב"ע ועל דעת ר'
 משה הכהן (שכל הפרשה
 נאמרה על חזקיה והוא
 הדך אשר נחרנו בו) על
 אות השמש כי כן כתיב
 לדרוש המופת (ד"ב ל"ב
 ל"א), ע"כ. מנחתו כבוד,
 ת"י אתר בית משרוהי
 ביקר, וכן תרגם הרב.
 (יא) שניה ידו, לשלוח
 ידו, כי לא במחיר יקחם
 רק ביד חזקה. ושנית
 כמו שכתב רש"י נגד גאולת
 מצרים, ואמרו הראב"ע
 והרד"ק כי לא יתכן לפרש
 זה על גאול'בבל ע"י זרובבל
 שהרי לא הית' גאול' שלמה,
 אונד

ועשרת השנתיים לא חזרו וגם כל שנת יהודה לא עלה בלו, אבל הענין יורה על הגאול' העתידה, ובכל
 זאת השתדל הראב"ע לפרש זה הפסוק גם לפי דעת ר"מ הכהן שזכרנו אך לא עלתה בידו כאשר יראה
 המעיין, אולם כבר אמרתי לך בפרשה הקודמת שאני אבחר בדעת הרד"ק שיש יעודי גבואה
 שנאמרו על דרך תנאי, ותמכתי יחדותי בדברי חז"ל בקש הקנ"ה לעשות חזקיה משיח, אך גם
 חזקיה גם עמו לא עמד טעמם בס ולא היה לנס שלם עם ה' כל הימים נמפורש בד"ה יב'
 (ל"ב כ"ה) ולא כגמול עליו השיב חזקיה כי גבה לבו ויהי עליו קלף ועל יהודה וירושלים,
 ואין זה סותר חלילה למה שאמרו ז"ל כי בהנחת טובה אינה חוזרת, כי הענין לדעתי כן
 הוא, כי היעוד הרעה אם יעזוב רשע דרכו, האל ברוב טובו ינחם על הרעה אשר דבר לעשות
 וינטל הגור דין מכל וכל, לא יקום ולא יהיה כמו בנינוה שנאמר עוד ארבעים יום ונינוה
 נהפכת (יונה ג' ד'), והנה נינוה אף שזכורבבל נכר החריבה לא נהפכה כלל, אבל הנחת טובה
 בוא חכוא, אולם אם תמהר או תחמר לבוא זה תלוי בדרכו אשר נבחר בו, וכן נאמר כאן,
 לו היה חזקיה עומד בדדקו, הנה בימיו תושע יהודה וישראל, אולם הוא שנה את טעמו
 הטוב ולכן לא מלא ה' את דבריו בימיו, אבל עוד חזון למועד ולא יכול מדבר ה' דבר ארכה.
 (יב) ונשא גם, המפרשים אמרו שהשם הוא הנושא, בענין שכל להלן (מ"ט כ"ב) ואל עמים
 ארים נסי, אולם יש גם לפתרו על שיש ישי (שהכוונה בו מלך מזרעו כאשר בארנו). ונפצוח,
 החכם געענינו פתר שהכוונה על הנשים השנויות ולפיכך בא בפלס נקבה, וכן נראה גם
 דעת הרד"ק בשרשים שלא הניא המקרא הזה ולא"כ חשב המלה הזאת לתאר, ואולי יש לאמר
 שהוא שם מקרה וכמו שאלאנו בפ' זרם (לקמן ל' ל'), כי נקרא המטר כן לפי שאגליו
 יפוזו על פני הארץ, והיו למלה הזאת שני משקלים בשתי הוראות, האחד זכר ע"מ פעל
 והוא המטר כאשר אמרנו, והשני נקבה ע"מ פעולה והוא שם כלל לדבר הנסוף.

(יג) וסרה, התאחדות האומה הישראלית לכל יחד עוד לשתי ממלכות, רק מלך אחד מזרע
 דוד ימשול עליהם, ע"ז נבאו כל הנביאים. וצדרי יהודה, הוכון כמו שפרש הרד"ק כי מקדם
 היו יהודה נכרי לפרסים, ויגד עליו רעו, ויהודה לא יבז את אפרים", ולא כאשר
 חשב

(יד) ועפּו בכתף פּלשתיים ימה
 יחדו יבזו את בני קדם
 אדום ומואב משלוח ידם
 ובני עמון משמעתם:
 (טו) והחרים יהוה את לשון ים-
 מצרים
 והניף ידו על הנהר
 בעים רוחו
 והכהו לשבעה נחלים
 והדריך בנעלים:
 (טז) והיתה מסלה לשאר עמו
 אשר ישאר מאשור
 כאשר היתה לישראל
 ביום ערתו מארץ מצרים:
 המיס לשאר עמו:

(א) ואמרת ביום ההוא
 אודך יהוה כי אנפת בי
 ישב אפק ותנהמני:
 (ב) הנה אל ישועתי
 אבטח ולא אפחד
 כי עזי וזמרת יהוה יהוה
 ויהי לי לישועה:
 ושאבחתם

יב (א) ואמרת ביום ההוא
 אודך יהוה כי אנפת בי
 ישב אפק ותנהמני:
 (ב) הנה אל ישועתי
 אבטח ולא אפחד
 כי עזי וזמרת יהוה יהוה
 ויהי לי לישועה:
 ושאבחתם

יב (א) ואמרת ביום ההוא
 אודך יהוה כי אנפת בי
 ישב אפק ותנהמני:
 (ב) הנה אל ישועתי
 אבטח ולא אפחד
 כי עזי וזמרת יהוה יהוה
 ויהי לי לישועה:
 ושאבחתם

יב (א) ואמרת ביום ההוא
 אודך יהוה כי אנפת בי
 ישב אפק ותנהמני:
 (ב) הנה אל ישועתי
 אבטח ולא אפחד
 כי עזי וזמרת יהוה יהוה
 ויהי לי לישועה:
 ושאבחתם